„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приопћено“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 180. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 19. НОВЕМБРА 1895. ГОДИНА XXX.

Ми смо у одбрани народних права добили нове преске парнице, што го леме издатке изискује, те су наши трошкови и потребе велике, и од претплатника зависи, да „Застава“ још боље и напредније води народну борбу, у којој је она тако сјајних и светлих победа извојевала за дугих тридесет година.

За то умољавамо наше поштоване претплатнике, да свој стари дуг без одлагања измире и обнове претплату за четврту четврт, а уједно да се вредно заузму, сви поштовачи и пријатељи Милетићеви, да што већи број нових претплатника набаве „Застави“, која ће као и до сада одважно и истрајно бранити права и интересе српскога народа.

СИЛАЂИ.

Кад је почела криза у либералној странци, кад је Векерле први пут пао, па поново у брзо други пут, сваки живи ће се још сећати, да је при оним тешкоћама састављања кабинета био камен спотицања Десидерије Силађи, министар правде у Векерловом кабинету, а данашњи председник угарског сабора.

Круна је одлучно била противна, да Силађи остане, Векерле није никако могао без Силађија, те за то је — пао. Векерле се повукао, а Силађи, да би добио пред светом сатисфакције и да би га са његовом кликом задржали у трошној либералној странци, постао је — председник сабора. Још кад се дода, да је Банфи постао из нужде и невоље Векерлов наследник, то би онда био у кратко резултат Векерлова пада.

Тешки положај Беча хтели су онда и либерална странка и Векерле у своју корист да употребе; Силађи истина није остао и изгледало је, да је Беч победу одржао, но у избору Силађија за председника сабора, лежало је нешто тајанствено, лежала је једна загонетка, коју је требало решити. За што баш Силађи да добија сатисфакцију? За што баш онај, који је и узрок читавој кризи и невољи био, за што баш онај, који је и Бечу и круни најнеповољнији био, да добије једини задовољштину? Јест, та су се питања сама намећала, та су питања сведочила, да има нешто, што је и после решене кризе остало — нерешено.

Но, заклела се земља рају, да се сваке тајне знају — и гле! и ова тајна излази на видик, а са њоме још нешто много жалосније, а то је, да је у Угарској парламентаризам тако ниско пао, да је дотле дошло, да је једна страна ударила патент на владавину, да је положај код нас тако грозан, да се може по вољи чинити и **притисак на највише кругове, на сами Беч.**

У исто доба пале су две важне изјаве једна у сабору, а једна ван њега у клубу владине, либералне странке, које сведоче обе да се нешто велико спрема, на име, да се Беч помирио са мишљу, да толико омражени **Силађи** буде заменик Банфијев, **да буде министар-председник!** Ако се ово обистини, што сви изгледи сведоче, да ће бити, онда је либерална странка угарска заиста дошла до велике добити, дошла је дотле, да јој се са највишег места дало признање, да је она једина, која може владати у Угарској, чиме јој се уједно дало оружје у руке, да може радити шта хоће. А како се слаже уставност са овим и да ли се то двоје под једну капу метути могло — о томе речи трошити не треба.

Но да се вратимо на оне две изјаве.

Сиромах Банфи за кратке владе своје учинио је толико грубих, толико простих погрешака, да је већ и сам увидео, е је — неспособан, увидео је, да ни тако покварена странка, као што је либерална, не може под њим остати. Једном речи: осетио је, да је дошло доба, да се иде — доле. То своје жалосно осећање изјавио је ту недавно у једној седници владине странке. Рекао је на име: моја је влада извршила своју праву задаћу, спровела је црквене реформе и на даље може само под тим условом остати, ако добије непоколебиво поверење либералне странке. Сиромах Банфи осећа, да му је крај, те би хтео бар једном да чује, како му се обећава „неограничено поверење“ — и добио га је, бар ће лакше отићи.

И у исто доба, када је Банфи тако скромно спремао свој пад, у самом сабору, пред свима посланицима, обратио се Тибат, посланик, на Силађија и замолио га, да се испуни што пре оно, што се већ свуда по обавештеним и мање обавештеним круговима, у разговору и штампи, прориче, на име: да ће Силађи заузети место министра-председника, које за сада тако неподесан човек заузима. И заиста и сама штампа владине странке, која је до сада према сваком господару свом понизна била, и која је свагда у напред погађала, шта ће бити, често и врло симпатично пише о Силађију. Из ове две изјаве пак, које су можда и случајно у исто доба пале, може врло лако и оваково решење извадити.

Нами је скоро потпуно све једно: био министар-председник ограничени Банфи, или препредени Силађи. Док се ове жалосне прилике радикалном променом не измену, много хасне имати не ћемо; но са нама пати још неко, пати читава држава, те се ми најпосле можемо тешити и са оном: што горе, то боље, само смо по својој дужности морали прибележити и пропратити и ову најновију појаву грозних прилика угарске уставности.

П—а.

ПИСМА ИЗ СРБИЈЕ.

IV.

Београд 17. новембра.

Главни предмет говора и претреса у свим опозиционим новинама у Београду су у овом тренутку речи, што их је Милутин Гарашанин изговорио после бугарског рата енглеском посланику у Београду Wyndham-у. Ви сте их до сад без сумње саопштили својим читаоцима. Оне су страшне — грозне по Србију, убиствене по њиховог аутора.

Већ поодавна води се полемика између Гарашанина и Пироћанца с једне и Јована Ристића с друге стране о том, да ли је пок. кнез Михаило пред смрт све спремио био за велики рат на ослобођење српских покрајина испод Турака. Гарашанин је доказивао, да јесте, и да је прво намесништво после смрти Михаилове омело то ослобођење, напустило и издало ту велику мисао кнежеву. Пироћанац је то исто, само на други начин, доказивао. Уз њих је пристао и Антун Орешковић, пуковник у пензији, који је, као угарски официр из крајине, дошао 1860. године у Београд, на позив — како он каже — кнеза Михаила и вршио је неку поверљиву мисију у то време, која би се по његовом писању састојала у томе, да у одсудном тренутку упадне с Граничарима у Босну и Херцеговину, и да те две покрајине побуни, јер је први задатак кнеза Михаила био, да ослободи ове две покрајине.

У ту полемику умешали су се у последње време и други савременици и учесници, као архимандрит Дучић и др., који су износили противно мишљење, т. ј. да је кнез Михаило пред смрт и после ослобођења градова (1867.) обуставио био на неко време акцију.

Пироћанац је у последње време у неколико маха устајао у обрану свог мишљења, па је у алегорији насрнуо на Ристића, назвав га неваљалцем.

Ристић је сад штампао једну броширу као одговор, на Пироћанчеве нападе, и побијајући с успехом његове разлоге, па изазива га да се изјасни једном на чисто, је ли он доиста представник оне издајничке мисли (коју је смислио пл. Ђурковић, посланик на хрватском сабору) да спас Српства лежи у сједињењу свих његових делова под хабсбуршком монархијом? Па поткрепљавајући ту заветну напредњачку мисао, он износи, да је Гарашанин 1886. после несрећног рата с Бугарима рекао енглеском посланику у Београду, г. Вуидхаму ове издајничке речи: „да је према садашњем стању ствари (после Сливнице), престао разлог за екзистенцију Србије, и да би боље било да се она анексује Бугарској; или инкорпорује у другу коју државу“.

Посланик енглески је у званичном рапорту свом саопштио ове речи својој влади одма кад их је Гарашанин изговорио, а енглеска влада по уобичајеној пракси штампајући после извесног времена преписку о међународним пословима у т. зв. плавој књизи отштампала је и тај рапорт свог посланика из Београда, у ком су те срамне и издајничке речи Милутина Гарашанина.

У Београду и у целој Србији је услед тога настало раздражење до крајњих граница. Сваки Србин осетио је, да је у души понижен, што је и такав изрод могао и што може још да игра неку улогу. Штампа је сва из реда изузимајући напредњачку устала против Гарашанина. А он ништа не одговара. Зна да је извршио злочиначко дело, и да је ухваћен тако да му одговор неће помоћи па ма какав он био, и за то је занемио. Колико смо могли сазнати сви представници овд. новина, спремају се на заједнички рад у овој ствари против Гарашанина. За који дан видећемо, шта ће они изнети. Мислим да би српска штампа сва листом — која српски дише и осећа, требала да се придружи престоничкој, јер злочин Милутина Гарашанина не треба, да се обелодани широм света, и да га осуди не само Србија, већ цело Српство, јер је његов злочин у крајњој линији управљен против целине.

Три напредњачка корифеја, Пироћанац, Гарашанин и Светомир Николајевић, сваки на свој начин, доказали су, да су издајници српског народа, и да су гробари његове будућности, и за то осуда народа над њима, треба да је једногласна. Журналистика као представник народа, не сме ову дужност своју да занемари.

Под утиском овог догађаја, у престоници се и не чује да ради напредњачка скупштина. Све што потече од тих људи сматра се као нека фанфаранада, на коју

ПОДЛИСТАК.

ТРЕСЕТНИ МОЧАР.

ОД КИЛАНДА.

Високо изнад пустаре, летео је матор, мудар гавран.

Требало му је још више миља до морске обале, да ископа тамо једно свињско ухо, које је у беле дане закопао. Сад је била дубока јесен а хране се слабо налазило.

Кад видиш једног гаврана — вели Брем — само мало погледај, па ћеш одмах видети и другог.

Али сад си могао, до миле воље гледати на све стране, па не би ни за живу главу још кога опазио. Он је безбрижно све даље и даље летео правцем према западу, просецајући ваздух својим крилима.

Но док је он тако лагано и замишљено летео, пратили су га погледи људи, који су у долини испод њега стајали. То га је једило.

Сваке године си могао ту доле видети коју нову зелену или жуту пругу; после су подизане мале кућице са црвеним крововима и ниским оцацима.

Сећао се матори гавран, како је за његове младости — а томе боме већ има прилично годиница — ту било згодно место за каквог ваљаног гаврана и његову фамилију. Било је ту пустара, које су се у бескрајност пружале, младих зечева и гомилама птичица, а доле на обали, северних гусака и лепих јаја — много и разних деликатеса, каквих ти срце заиште.

А сада је ту стојала кућа до куће, као злато жуте оранице и зелене равнице а хране је ипак било мало; због тога је честити а стари гавран и морао тако далеко летети за љубав једног свињског уха и свог празног стомака.

Што су ти људи! — Да, да људи! — Познавао је њих стари гавран и сувише добро. И он је одрастао у људском друштву и то још међу образованим људима. На великом оном добру близу вароши, провео је он своју младост.

Али кад год би се од сад приближио оном добру, он би високо — високо одлетио више њега, да га не упознају. Јер кад год је видео у башти какво женскиње, одмах би помислио, да је то млада госпођица, која га је мучила страховито, док је научио оно неколико француских речи. Но то је у ствари била кћи младе госпођице.

Да ли му је код њих добро било? Та — како се узме. Хране је имао увек доста, са свачим је био задовољан — али тек је био роб, није имао слободе, која је по природи сваком створу дана, да је ужива.

Првих година су му подсекли лево крило, а после на „parole d' honneur“.

Но он је ту поштену реч једног лепог дана погазио. Било пролеће. Преко дворишта прелете млада, лепа врана — а он за њом.

После неколико година вратио се он на то добро. Али више дечака се окупише и стадоше се на њега камењем бацати Стари господин и госпођица нису били код куће. Јамачно су у вароши, мислио је гавран. Доћу други пут.

Кад је други пут дошао, дочекаше га онако исто.

То га је увредило, па је за то од сад увек летео високо изнад дворишта. Није више хтео никаква посла да има с опаким светом; а старом господину и госпођици стајало је од воље, да гледају за њим, колико хоће. А да су они за њим гледали — о том је био потпуно уверен.

Све што је био научио, заборавио је. Па и оне тешке француске речи, које је научио у салону, као и друге лакше речи, које је он дружећи се са децом чуо, па на свој начин научио и изговарао.

Само је још два људска гласа запамтио као екстреме своје некадашње учености. Кад је био добре воље, он би по неколико пута загроктао: „Bonjour-Madame“. А кад је рђаво расположен био, дерао би се: „Враг те однео“.

Брзо и сигурним летом просецаше влажан ваздух. Још је из далека видео, како морски таласи ударају о обалу.

На један пут опази под собом неку црну површину. То је био тресетни мочар.

Салаши сељака ширили су се у кругу по брежуљцима; али у равници ниској није било никога, осим неколико гомила тресета на обали црних врхова и међу њима баре, које су се из далека светлуцале.

„Bonjour-Madame“, загракће гавран и стаде у великом кругу облетати тресетиште.

Тако га је примамљивало, да се је опрезно и полако спустио с висине и стао на једну жилу у сред тресетишта.

Ту се није ништа изменило. Остало је све по старом — околина беше пуста и мирна.

Где је још земља суха била изникла беше сита и по који стручак вриска. Иначе је ту још било ситне црне земље и баруштина, из којих су стрмине жиле испреплетене као мрежа.

Све је то гавран врло добро разумео. Ту су негда стајала висока дрвета, али то је било још давно и давно, пре него што је он упознао овај опаки свет.

Нестало је шуме, стабла, грана и лишћа, свега је нестало. Само су још остале жиле.

Веће се промене већ није могло догодити. Овако је морало остати.

Село је било далеко од њега. Био је ту сигуран. Углади мало црно перје и онако задовољан загракће два три пута: Bonjour-Madame“.

Сад опази стари гавран, да се са салаша приближују на коли људи и са њима два дечака. Ишли су неким кривим путем између брежуљака.

„Неће они овамо“ — тешио се гавран. Но они су све ближе долазили. То га узнемири и стаде час на једну час на другу страну погледати. Чудно ми је: откуд, да се људи усуде на тако далек пут.

нико озбиљно не погледа. Жалосно је само да се у опште може овака комедија играти са срећом и животом младе краљевине, али то је наступ и болест, коју она преживљује и коју ће, ако Бог да, ускоро преживети. По народу, његовој свести и снази, тога никад не би било. Али има један зао дух, који већ 25 година лебди над Србијом и који је извор свему злу у њој. Но и његово је quo прилично засуто. Две-три груде земље још, па ће са свим усанути.

*

Овде је последњих дана прихваћена мисао о стварању одбора за прославу 70-тогодишњице народног мученика Милетића. Спрема се одбор, како сазнајемо, који ће приредити једну или и више забава у корист те свечаности. Док изради програм, јавићу вам бар појединости. **Argus.**

Нови Сад, 18. новембра.

Сазив синода. Владин и полузваничан лист „Пестер Лојд“ доноси по „Еђетертешу“ један антрфиле, у коме се говори о сазиву нашег синода. Тамо се каже, да је наш синод који је био сазван у своје последње заседање донео решење, да се укине будимска дијецеза а место ње тражио је устројење нове загребачке дијецезе.

Влада је одма била противна таком решењу, но после загребачких шкандала још и више је противна, за то је умолила краља, да исто решење синода не одобри, него да остане по старом, како је и досад било.

Краљ је на овај предлог владин пристао и наредио је, да се изда што пре наредба за сазив синода, како би се учиниле све припреме за избор будимског владике. Влада је све ово саопштила патријарху, те ће се тако можда још почетком децембра састати поново синод у своје заседање, да изабере будимског владику.

Ми за сад само оволико доносимо по владином листу „Пестер Лојду“, премда нам чудно изгледа, да „Пестер Лојд“ као полузваничан лист, овакове ствари доноси по „Еђетертешу“.

*

И опет да одбијемо. На наш чланак „Да одбијемо подметања“, „Обзор“ је хтео са својим чланком „Ко подмеће“ да нам одговори — али он нам није одговорио. Цео његов чланак „Ко подмеће“ не обара оно што смо ми против „Обзора“ изнели и што још увек чврсто стоји, него поново подмеће и изврће — стара „Обзорашка“ посла. Ал и то још није све.

Скоро кроз цео први стубац „Обзор“ осуђује наш стил, који га јако жуљи и који га без сумње дозива врло често памети и свести. Па ипак ми видимо, да се је „Обзор“ при томе послужио не само формом, како ми наше мисли излажемо, него чак и нашим мислима и реченицама — иаравио само себи у корист преокренуте. А то опет јасно сведочи да наш стил и ако је мало сувопарнији и оштрији, ипак има своје стварне вредности и ипак нешто вреди.

Најпосле са „Обзором“ се друкчије не може ни говорити, пошто му, уверени смо, сву крв испуњава прикривена и урођена мржња на све, што носи ма и најмање обележје српско. Нама се бар чини, да можемо бити у погледу нашег држања и у погледу нашег писања и стила, прилично задовољни, јер држимо, да много поштеније и боље радимо, него „обзораши“, којима је на устима увек мед, а на срцу јед и отров, који су увек у „глазе“-рукавицама према Србима, док у џепу стално носе онај историјски „штрик“, којим би првом згодом свесрдно обгрлили своју „драгу браћу Србе“.

Нешто има „Обзор“ право, а то је оно, где цитира једно место из чланка „Хрватске рефлексије“, за које не одговарамо толико ми, колико наш дописник. Ми понављамо, да никад нисмо ни рекли, нити да ћемо икада рећи, да Хрвата у опште нема, као посебног народа, а нарочито да их нема у Тројединици. А верујемо, да и наш дописник није онако схватио оно место о Хрватима, које „Обзор“ истргнуто и злонамерно друкчије представља.

Па рецимо да је наш дописник доиста оно место тако разумевао као што и „Обзор“, онда му се је могло то из оних истих разлога догодити, из којих је разлога „Обзор“ једном рекао, да он за то негира Србе, називајући их „тако званим Србима“, што хоће да врати мило за драго неким Србима, премда зна да Срба у истини има.

По томе дакле, цео први „Обзоров“ одговор није никакав одговор, јер он није ни један наш навод опровргао, нарочито није опровргао оне наше наводе о стању католика и католичке цркве у Србији и у Београду.

Остаје, поновно велимо наша првашња тврдња, да „Обзор“ подмеће, а према ономе ко подмеће и изврће, ко под разним изговорима не сме или не може да нам одговори, на наше темељне и озбиљне чланке, не остаје нам ништа друго, него да и на даље останемо на овакој ратној нози на каквој смо и до сад били.

Промена у нашем стилу и у опште у правцу нашег држања према Хрватима, зависи само од хрватских новина и њихових странака.

ГРОФ ХЕДЕРВАРИ И СРБИ.

Каква је „искреност“ банова према народу српском, то смо ми у више прилика јасно и темељно разложили. Овде ћемо пак прећети говор Павла Јовановића посланика на тројединичком сабору, што га је изговорио у сабору, приликом специјалне дебате о земаљском прорачуну. Овим је говором П. Јовановић само потврдио наше старо мишљење и тврдњу, да се је бан заједно са правцем своје политике променио у свему а нарочито према Србима, према којима лепо говори а хрђаво ради. Говор тај гласи овако:

„Вис. саборе, ено имали смо скорим прилику, наиме дочек Њ. Величанства, нашег премилостивог владара, који је дошао у наш главни град, који је дошао свим народима, који живе у тим земљама. У главном дошао је у госте народу хрватскому и народу српскому, па кад је народ хрватски, кад је народ српски чуо за тај долазак, обрадовао се је из дна душе. Чиниле су се приправе од Ријеке до Земуна, да народ дође овамо, да изјави своју лојалност, своју вјерност, своју љубав према свому владару. И тај народ српски послао је — како сам већ истакнуо згодном приликом — своје представнике, на име свог патријарха, своје архијереје, своје свештенство, па чак и нар. заступнике, који су по готово специјално заступали српске котареве, т. ј. такове гђе су Срби у знатној већини. Дакле нема говора, да није том приликом било радости и од стране народа српског. Мора се признати, да је услијед тога требало и морало се, кад је Њ. Величанство дошло, водити рачуна и о том, да Њ. Величанство знаде, да га радостно поздрављa не само народ хрватски него и народ српски. При одласку издало је Њ. Величанство превишње ручно писмо по обичају, у којем је изјавило благодарност и радост својим народима у овим крајевима. Али што примјећујемо у том превишњем ручном писму? Ја сам о том већ овђе ставио интерпелацију на преузвишеног г. бана, али нисам добио одговора. Али пошто је судбина више мојих интерпелација такова била, то у зебњи, да и на ову не ћу добити одговора, изразујем код ставке бан своје жаљење, што се у превишњем ручном писму изрично рекло само о хрватском народу, а не и о српском народу.

Тим више то жалим, што знам, да је до тога случаја био обичај, да је превишње ручно писмо вазда, кад је Њ. Величанство о народу ових краљевина говорило, гласило: моју захвалност народима или народу ових краљевина, а не специјално народу хрватском, као што је то овом приликом учињено. Чудновато, да се је од тога отступило, те је сада створен нов терминус, да је сада само о хрватскому народу било говора у превишњем ручном писму.

Високи саборе! Из тога се може извести: или Њег. преузвишеност није хтјела, да пред Његовим Величанством констатује факт, да уз хрватски народ живи у овој земљи и српски, или је још нешто жалоснije, да Његова преузвишеност бан можда мисли, да се, пригодом доласка Његовога Величанства, нашега премилостивога владара, није народ српски вјерно и с љубављу одазвао.

Ја сам имао прилике, да говорим с нашим људима из далеких крајева, из Сријема, који не разумију и неће да знају за теорије г. др. Пливерића о политичком хрватству и народу, који не знају теорије. Ти су се упропастили и питали су, што то значи? Тим прије су се чудили, што знају за банове изјаве, да постоји народ српски, па кад није у превишњем ручном писму истакнуто, да се одаје захвалност и признање и народу српскому, ти су се узрујали, мислећи да се збиља народ српски приликом доласка Његовог Величанства, огријешио о лојалност и вијерност према своме владаоцу.

Из овога поступка према народу српскому са стране Његове Преузвишености, изводим ја, да он има два правца: правац ријечи и правац дјела.

Откада је Његова Преузвишеност сјела на столицу банова хрватско-српских или банова краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, говорило се са владине стране и кроз њихове органе о србофилству бана грофа Куен-Хедерварија, шта више на неким мјестима се Његова Преузвишеност истиче као српски бан. А то изгледа као да још до сада нисмо имали српскијег бана до Његове Преузвишености.

Јест, тко суди држање Његове Преузвишености према Србима у овој већини у његовој странци и суди Његову Преузвишеност по изјавама и ријечима, које је и он са ове столице рекао и у приватном опћењу, заиста нисмо имали ниједнога бана до сада који би толико симпатије показивао према Србима колико Његова Преузвишеност. Дјела, није доста изјава љубави, него треба дјела. Ја сам реалиста, ја се држим дјела, и по дјелима људе судим.

Дакле говорило се, да се ту чине концесије и да ће народ српски бити Његовој Преузвишености благодаран за ћирилицу, за српску заставу, српске школе, српско име. Говорило се о овом и о оном и о свему, па гдје су и какове су то тековине „Српског клуба“, који владу бана грофа Куен-Хедерварија потпомаже? Да видимо какови је и како се врши тај српски закон.

У том српском закону двије су установе. Једна је, којом се узакоњује IX. зак. чланак о нашој аутономији од год. 1868. угарскога сабора, а друга је узаконење ћирилице.

Разумије се, ту се зајамчује у обсегу тога закона, исто тако као и Србима у ужој Угарској, тако и овде наша народно-црквена аутономија.

Како се Његова Преузвишеност држи према овому државному закону и оном земаљском закону српском, који у своме 1. §. садржаје те установе, најбоље доказује она несретна афера о каји беочинској. Његова Преузвишеност саодговорна је у погледу народне црквене аутономије са угарским министром-предсједником. Сви гласови са стране угарске и српске штампе изјавили су, па и сама Њег. преузв. мин.-предсједник Банфи, констатовао је у угарском сабору, да није имао права продати кају, јер се противи сабор. устројству, у којем је установљено, да право продавања народног власништва може се стећи ли дозволом и ријешењем српскога народнога црквеног сабора, а министар-председник Банфи, тог права нема. То је истина. Разумије се, преузв. министар-председник мотивирао је ту своју погрешку тако, као да неби тобоже штетовао дотични манастир. Те ако се неби продао. То не стоји безувјетно јер једни тврде, да је велика штета, што је продан по ту цијену, а преузв. г. министар-председник тврди, да је требало сада ил никада продати кају. Али да и то стоји, ипак значи то у нашој народно-црквеној аутономији једну рупу, један пролаз, кроз који могу проћи још милијун других продаја нашег народно-црквенога иметка, којим би, аналогно према томе случају, угарски министар-председник могао располагати, и напокон би мало по мало, ланац по ланац, отишао један манастир за другим, и могла би се једна тековина наших манастира, једна за другом на основу тога прецеденса продати без приволе народно-црквеног сабора, односно народа српскога, који је власник, а манастир је подчињен сабору народно-црквеном и својим вишим аутономним органима. Дакле ево, видите, како брани Његова Преузвишеност, бан, нашу црквено-народну аутономију.

Закључило се надаље једногласно на нашем народно-црквеном сабору, да се представком на овај сабор и на Његову преузвишеност, а разумије се и парарелно на угарски сабор и на угарскога министра-предсједника, затражи да се предузме ревизија земаљског школског закона. Чудновато, у том је сабору сједио преузв. госп. одјелни предстојник Станковић, као члан тога сабора, сједио је г. заступник Ђурковић и други неки чланови овога сабора, као н. пр. госп. Штековић, који су гласовали за тај предлог, а кад је донесена у ову вис. кућу та представка, подписана по Његовој Светости, г. патријарху и тајнику његовом г. Поповићу, примјетило се за чудо, да су та господа гласала против ње, иста она господа, дакле, која су тамо гласала за њу.

А друга је жалосна чињеница, коју морам овђе истаћи то, да кр. зем. влада, а на челу јој преузв. г. бан, нису изашли на сусрет оправданим захтјевима народа српскога, који су у тој представци истакнути и образложени.

Други саставни дио тог српског закона јест наша ћирилица. Ја сам имао прилике већ течајем више расправа буџетних. да овђе напоменем сијасет конкретних примјера повриједе ћирилице. Пак што је било? Није ми се чак могло ни сузбити навођење мојих примјера о повриједи ћирилице, јер се

Једва једанпут стадоше. Људи пограбише мотике и сикире из кола и почну ударати по једној жили.

„Брзо ће се они уморити“ — тешио се опет гавран.

Али се они не уморише него жилу и ископаше. То га изненади.

Дечаци су се копајући канал у барицама већ били уморили. „Гле оног гаврана“ рећи ће један свом другу.

Накупе камена пуне руке и дошуњају се између брежуљака близу гаврана.

Гавран је све то мирно и хладно гледао. Доживио је он страшнијих момената.

Дакле ни овде на овом тресетишту није било мира ни слободе. Сад је видио, да и та жила, која је старија и од најстаријег гаврана, мора да подлегне ударцима секире.

Кад су се несташни дечаци, већ тако приближили били гаврану, да су се могли добацити до њега, рашири гавран своја крила и одлети у висину.

Кад је знао, да му не прети никаква опасност, погледа са висине у долину и види, да они људи још неуморно раде, а она два дечака стоје са пуним рукама камена и гледају за њим.

То га расрди.

Спусти се као стрела на дечаке и стаде их јако ударати својим крилима, да су се они деруући се пружили по земљи.

Гавран гракне два три пута: „Враг те однео“, па се опет дигне у висину.

Дечаци се после неколико тренутака подигну. Око њих је било све тихо.

А чак тамо, далеко летела је велика црна птица према западу.

Кад су одрасли људи били — па и као старци говорили су, како им се на тресетном мочару, јавио ђаво у виду гаврана.

А у ствари је то би честит, стар гавран, који је према западу летео, да ископа оно свињско ухо, што га је на морској обали закопао.

С немачког. **Д. Ш. Т....ски.**

ЧАКШИРЕ ЦАРА ФАРАОНА.

Господин Кољард био је старинарски трговац у Паризу. Као такав продавао је све, што је било старинско, н. пр.: једну длаку из браде шпањолскога хероја Сида, покућно одело краља Лудвика Светога, пар чарапа Наполеона Великога, шта више, и једне чакшире цара Фараона!

Купци су му били већином Енглези, којима је своје реткости по високу цену продавао, а шта су све ови куповали, видећемо из овога случаја.

Чакшире цара Фараона, што их је господин Хул, син албијонски, у томе уверењу од господина Кољарда за 25 фунти штерлинга купио и које су због парнице, која се из тога изродила, лежале сада пред судом на столу, биле су од врло грубога сукна, чију боју хемичари нису могли да анализују. Оне не беху ни црне ни беле, ни црвене ни плаве, ни зелене ни жуте. Господин Кољард је то тако тумачио, као да су ове чакшире зубом времена такву боју добиле, која се у нашем веку неда створити.

Господина Хула су после уверили, да су ове чакшире биле испрва чивитно плаве и да је овај чудновати колорит постао од прања. С тога је господин Хул пред судом изјавио, да је он ове чакшире купио од господина Кољарда са чистим уверењем, да их је у Мисиру цар Фараон носио. Међутим му је један немачки археолог у Гетингену напротив доказао, да је просто немогуће, да ове чакшире из Фараонових времена потичу, јер се у њима налазе и памучне жице, а памук пре 3000 година још није био познат, па да их према томе Фараон није ни могао носити. Осим тога је плава боја, што се добија од чивита, нов проналазак, дакле су и ове старе, управо нове чакшире; с тога тражи, да му господин Кољард оних 25 фунти штерлинга поврати.

Али господин Кољард је друкчије говорио: Да ли је Фараон ове чакшире заиста носио, то он не зна, јер му још нема 3000 година, али се позива на неко хијероглифима исписано сведочанство, што потврђује истину о овим чакширама. Памучне пак жице не доказују ништа. У Мисиру се била култура већ укоренила, пре него што је Париз рибарско сеоце било, па се с тога не може поуздано тврдити, да у Мисиру памук није био познат. Овим се просто иде на то, да се његова радња на зао глас изнесе. Цела ова ствар је чисто научан спор, коме пред овим форумом нема никако места, иначе би се прво морала решити претходна историјска питања.

Међутим је суд био другога мнења. Он позове за савет стручњаке у овој ствари и за тим реши: Да ли је Фараон изволевао носити чакшире или није, то се сада не може истраживати, исто се тако не да разјаснити, да ли су у то време памук већ били упознали; али је суду ипак толико познато, да су војници за време првога царства носили исто такве чакшире, какве је Кољард као Фараонове продао, и тако ће по свој прилици бити, да његова реткост происходи пре из доба Наполеона I., него ли из времена мисирских Фараона. Али и крај свега тога, могао је господин Хул за један франак добити управо исто такве чакшире код сваког другог старинара. Према томе је учињена превара већа, него што вреди половина од купљеногa предмета и с тога је Кољард дужан, да сав новац поврати и судске трошкове намири.

Овом пресудом обузе господина Кољарда велико очајање. Његово је стовариште вредило преко 100.000 франака, а сад ће ова судска пресуда да побије вредност свима овим драгоценостима. „Па ко ће се ту још од сада смети усудити, да купи папуче од Сикста V., бурмутицу од Виргилија или леви брк од Картуша?“ завапи очајно старинарски трговац.

С немачкога **Пазовски.**

ћутало, а тко ћути тај мислим да одобрава. Тако је. Ја држим наиме, свагда, кад Његова Преузвишеност госп. бан, не одговори на коју интерпелацију, да он одобрава наводе дотичног интерпеланта и да тај има право.

Тако дакле та ћирилица није ништа боље штићена сада него ли за владе Мажураниића.

Високи саборе, имаде још примјера таквих, који показују, колико се излази нама на сусрет под владом Његове преузвишености, бана грофа Куен-Хедервари-а, наиме о читанкама и другим школским књигама и још има сијасет других ствари, које се често пута ту истицале пред Његову Преузвишеност да би им изашла на сусрет, а нарочито на ону несретну установу, у најновијем школском закону у погледу наше школске автономије. Такво спутање, таква једна верига јест и у погледу подизања српских школа, да не може већа бити, а најбољи доказ тому је тај, што откад је ступио тај нови закон у живот, **једва су се подиглетри српске вјероисповједне школе**. У овој је саборници већ подробно истакнуто, како је ова установа за српске вјероисповједне школе остављена на милост и немилост котарских предстојника; хоће ли он, неће ли он, ако предстојник нема воље и наклоности, он ће према тому референирати влади, и кад знамо како је данас, да обично имаде таквих предстојника, који сматрају српске народне школе као трн у свом оку, па хоће да чине препрека подизању српских школа, а да не говорим том приликом о жељама народа српскога, који је назријевао у измјени школ. закона, да ће му се опет отворити све под Мажураниићевом ером затворене српске школе. О том сада нема ни говора, нити се ткогод у владиној странци па ни Срби те странке сјећају те жеље народа српског.

Дакле из свих ових разлога, видим ја, да Њ. Преузвишеност госп. бан не само у широј политици према прогруму нар. странке, него и према нама Србима једно нам говори а друго ради, и кад Њ. Преузвишеност бан буде онако и радила за српски народ како о њему говори, онда ћу тек вотирати II. ставку овога прорачуна о бану."

Политичке новости.

Угарска. Прорачунска дебата завршена је у угарском сабору још 26. ов. м. п. н. к., сад настаје још специјална прорачунска дебата, која ће доста бриге задати влади, да оправда своје силне недотупавности и финансијске неподобштине.

Говорио је известитељ финансијског одбора А. **Хегедиш** и признавајући донекле владине кривице и силан дефицит, закључио је са врло смешном девизом, да сви Мађари треба да раде на уништењу новоустројене Зичијеве „пучке странке". Ваљда за то, што ће влади извући наскоро асуру испод ногу.

Али за то је устао и **Хоански**, па је рекао: **да Угарска апсолутно не може издржати овај прорачун, који износи скоро целу милијарду форинти.** Но све то није сметало чивутско-шовинистичкој већини, **да исти буџет прими за подлогу специјалне дебате.**

Тако је 28. ов. мес. п. нов кал. започела и специјална дебата, па је већ у почетку почело бивати врло бурно. Тако су левичари и Апоњевци тражили, да се уведе засебан угарски двор, захтевајући од владе извештај о учествовању двора при миленнумској изложби. Он држи, да се двор у Будиму и кад није тамо краљ, мора држати отворен са целим персоналом, као год што је и у Бечу, кад тамо није цар. Тако краљ при доласку у Будим, не би доводио више своју свиту и дворски персонал из Беча, него би имао свој посебан краљевско-дворски персонал у Будиму.

Банфи је одговорио, да ће све то и бити учињено најдаље за годину дана. О тој истој ствари има и последњи „Пестер Лојд" уводни чланак, те и он то исто од прилике обећава и каже. Међутим у сабору се је дебата о двору, као и о посебној кабинетској канцеларији, која би била посве самостална и једино зависно од угарске владе.

У исто време јављају из Пеште, да су се са свим разбили преговори о слози и фузији оба крила крајње левице, које је преговоре водио сам Фрања Кошут, и то с тога, што се је захтевало, да сједињена левица, стави у свој програм и протест против ревизије црквено-политичких закона.

*

Србија. Скупштина је отпочела свој рад, пошто је свечано лично од краља са престоном беседом отворена. Каже се, да краљ прво није хтео да лично отвори скупштину, али је напредњачка влада правила од тога кабинетско питање — говорећи, да ће отступити, ако краљ лично не отвори скупштину.

Најзначајније је у краљевој престоној беседи оно место, где се говори о промени и ревизији устава, што је једино врло добро у целој земљи примљено.

Проносе се по Београду гласови, да су у Београд дошли неки бугарски изасланици, који су донели предлоге Србима, по којима би се споразумели о заједничком деловању у Македонији. Они пристају да Србији припадне северна и западна Македонија, а Бугарској источна и јужна.

Ове предлоге су у Србији примили, али нису још на исте одговорили, јер се о томе морају још предомислити и са свима првацима странака и другим виђенијим људима у Србији споразумети и поразговорити.

Ово је свакако важна ствар, коју не би требало тако олако схватити, него би требало све учинити, да до стварне и праведне погодбе свакако и што пре између Бугара и Срба ради Македоније дође.

*

— **Турска.** Док једне вести јављају да се је стање на истоку и у Турској побољшало, дотле стижу друге вести, које са свим другачије и обратно гуде. Као најновија јесте она цариградска вест, која јавља, да је турски министар спољних послова Тефик-паша, изјавио енглеском посланику да је порта пристала, како би се што пре повећао број европских ратних бродова, који стоје пред Цариградом.

РЕЧ-ДВЕ О ШАЈКАШКИМ РИТОВИМА.

Наш последњи чланак у 151. броју „Заставе", није остао био без икакве пажње. О поменутом чланку била је реч у седници, која је 30-ог октобра у Жабљу одржана, и том приликом изабраше изасланике, које у Пешту послаше да се увере, да ли је могућан зајам по закону од 1885. год., о коме зајму ми у гореспоменутом броју „Заставе" разложисмо.

Не знамо још шта су свршили наши изасланици, али опет се враћамо ономе и опомињемо општине да:

1) никако не допусте да се зајам с интабулацијом дигне и тиме наше земље заложе;

2) подизање зајма на основу закона од 1885. г. без интабулације може се постићи, ту нема сумње, јер законски чланци §. 92. и 123. од 1885. год. јасно казују.

Та пре неколико недеља општина Рудолфсгнад дигла је зајам од 650.000 фор. без да је своје имање интабулирала и заложила.

Само ми лутамо а не знамо пута да нађемо како да се помогнемо. А за што? Јер наше општине немају доброг правозаступника, ма да се у буџету задруге увек на ту циљ извесна свота одобрава.

Та ево имамо одмах и један други пример пред очима. У горенаведеној седници напоменуо нам је председник једну министарску наредбу, по којој би требали насипе наше усљед прошле велике воде још да појачамо, јер до сад што је урађено све је мало, што би наравно много новаца стало. Наш председник је рекао, да то општине учинити не могу, и општине једнодушно прихватише то. Питамо сада: 1) је ли с тиме ствар решена? 2) одговара ли тај закључак интересу општина?

Ми велимо: не! Пре свега треба да знамо шта хоћемо! Хоћемо ли наше земље за све случајеве од воде да сачувамо? Сви на то одговарамо да „хоћемо". — Добро, али онда не можемо ми определити, колико високо треба да подигнемо насипе наше, него нам Тиса и Дунав определују колико високо треба да их саградимо, ако хоћемо наше земље да сачувамо од поплаве и избацивања новаца сваке године на опрањање и подизање.

Друго је питање: ко те трошкове треба да подноси? Узмимо ту опет закон (који се на воде односи) за воде од 1885. год., тамо стоји у §. 115.: ако је уложени капитал за регулисање већи од 60% од двадесетодуплога износа чистог добитка катастралног — **онда тај сувишак има држава да подноси.** Као уложени капитал треба прво узети: „Прво грађење насипа", да утврђивања, повишења, бланкетирања и доцнија нужна подизања и појачања насипа и т. д. Па сад питамо: за што је тај закон донешен? Јер од мањих друштава — као што је и наше — не може се тражити да у своје насипе више уложи, него што им исте земље користи доносе; али пошто одржавање насипа у интересу регулисања река лежи, то да се не би усљед тога какве празнине (?) појавиле, — то држава у том случају трошкове подноси.

Е па сада хајде да срачунамо.

Питамо прво: Колики је чист приход ритских земаља по катастеру? Од прилике 200.000 ф. Друго: Колики је двадесетодупли износ? 4.000.000 ф. Треће: Колико износи 60% од 4 мил. фор. — Одговор: 2,400.000 фор.

Па сада ако можемо срачунати да смо ми 2.400.000 фор. уложили, то даље трошкове има држава сносити.

Срачунајмо сада колико су досад општине уложиле:

1.) Код првог грађења насипа кроз конзорцију 850.000 фор. 2.) Јегричка бара 60.000 фор. 3.) Код другог подизања 1876. год. 200.000 фор. 4.) год. 1877. I. залив 60.000 фор. 5.) год. 1879. I. залив 60.000 фор. 6.) год. 1888. I. и VI. залив 100.000 фор. 7.) год. 1891/93. III. залив 1[illegible]0.000 фор. 8.) год. 1894. IV. залив 250.000 фор. год. 1894. III. залив 100.000 фор. 9.) Канализирање 150.000 фор. 10.) и сада што се зидају насипи 500.000 фор. Свега 2.480.000 фор., па по свој прилици и више је уложено, мање никако. Да је опредељени перценат уложен о томе нема сумње, само би требало на меродавном месту кораке чинити, уверити их и доказати, да смо ми своје учинили.

Ми не мислимо зато наше насипе у онако рђавом стању, у каквом се налази судбина оставити, не, него на против желимо, пошто ми са своје стране све и сва учинили, то даље трошкове на основу закона од год. 1885. § 116 да држава има подносити.

Као што напред споменусмо нуждан нам је један ваљан прави-заступник, који ће увек наше интересе пред очима имати; којекакових имамо доста који само зато вичу, да се народу омиле, а поред тога увек и на свој џеп рачунају.

Крајње би време већ било, да задруга земље појединим општинама у руке преда, та вечито и онако не може трајати то туторисање на својини општине.

Па и због одржавања насипа требало би се посаветовати с конзорцијом, патријархом, култус ераром и с другима интересованима, који ту имају право и своју реч рећи, да се наше добро у ред доведе и да се ослободимо тога туторисања; а сотим што ће мо се данас једног министарског повереника опростити, а другог који већ копа сутра добити, од тога ми никакве користи немамо. Нека дотична господа не рачунају с једне стране на нашу глупост, с којом мисле своје интересе постићи а с друге стране пак нападају неке, да себе уздигну као пријатеље народа, само како год да се не преваре, јер обично они, који на две столице оће да седе, обично на земљу седну.

О многоме ћу за сада прећутати, јер ми није намера ни с ким полемисати, не лебди ми ништа друго пред очима, до ли добро моје миле Шајкашке, коју љубим и поштујем, јер у њој угледах света, у њој почивају кости мојих дедова.

Стари Шајкаш.

ДОПИСИ.

Жабаљ, 12 новембра. Пре неколико дана је наша општина с малом већинам вотирала 50.00 фор. посланику Милану пл. Зако за грађење железнице од Ст. Бечеја, преко Жабља, Госпођинаца, Темерина, и Јарка, до Н. Сада. Против тога закључка су многи, прво због тога што у опште не ће никакву железницу, а друго пак не слажу се с пругом, која ће нас толико новаца стати па ипак остајемо удаљини од Н. Сада, због великог обилажења. Та пре ћемо с колима моћи стићи у Нови Сад, него преко Темерина и Јарка. Па усљед тога обилажења биће, разуме се, и пренос ране много скупљи, те тако ћемо и рану јефтиније продавати; него када би један краћи пут био, тај би за нас много повољнији и пробитачнији био.

Даклем ми треба да жртву подносимо, да Темеринчани и Јарчани, који и онако имају добре путеве, ипак железницу добију.

Ми смо овде намислили уложити један рекурс на министарство, због прехитрености наше општине.

Као што чујемо, налазе се два плана за ту железницу. Један је посланика Заке, који преко Јарка и Темерина у Жабаљ и одande у Ст. Бечеј води, а други је план грофа Лајнингена, који одавде преко Каћа и Ђурђева у Жабаљ и онда преко Чуруга и Фелдварца у Бечеј води; а поред тога би била једна вицинална линија од Каћа у Тител.

Ми с наше стране никако не можемо бити за план Закин, шта више, морамо противни бити, јер опасност прети, да ће најјаче општине, Жабаљ и Чуруг, због скупљег преноса ране, усљед великог обилажења преко Темерина и Јарка са свим Бечеју потпасти, а пошто су Темеринци и Јарчани и онако добрим путем са Новим Садом скопчани, па од њих не би ништа Нови Сад ни изгубио, кад не би добили железницу.

На против за Нови Сад је много згоднија пруга по плану грофа Лајнингена, али и то само тако, **кад би се од Каћа подигла, а не од Жабља**, једна пруга за тителски баталион, и онда би Нови Сад био као центрум читаве Шајкашке. Па и сам пут у Ст. Бечеј много је ближи преко Каћа, него по закином плану.

Шајкаш Лаја.

Вести из места и са стране.

Скупштина свештен. удовичког фонда бачког. Ова скупштина за коју смо јавили, да ће се одржати ради спајања бачког свештеничког удов. фонда са митрополијским, одржана је у прошли четвртак, и како смо већ у напред рекли, решила је, да се не ће спојити бачки фонд са митрополијским, и ако се бачки свештеници, морају уписати и за чланове свештеничког митрополијског фонда. Скупштини је председавао новосадски прота Милан Ћирић, а било је до 40 бачких свештеника.

„Велика Хрватска" у Петроварадину. Пре недељу дана дође један Србин трговац из сремске **Каменице** у Петроварадин, у хотел код „зеленог дрвета" и седне за један сто, да попије чашу вина. До његовог стола је седело једно повеће друштво „великих Хрвата", које почне певати познату великохрватску марсељезу „удри, удри, ин дер штат, **сваком Србом штрик за врат**" — после тога наздраве „Великој-Хрватској" и почну се куцати. У томе приђу и овом Србину, који им одврати, да се не може са њима куцати, кад они нападају безобразно Србе, а он је Србин. На то устане један од њих и то градски оврховодитељ, те почне грдити ужасно Србе, — на сав глас се је дерао да Срба нема, а ови што се зову Срби, то су „Раци" а раци су они, што туцају камен и што се вуку као просијаци по путевима — па их најзад почне најгадније псовати. У другој соби је био и градски начелник а у истој соби и један српски свештеник, који је црвенио од срамотних погрда. Да није дошао газда од куће и да није одбранио ове Србе, било би свачега. Сутра дан подигне исти Србин тужбу против оврховодитеља на опћинско веће, а пошаље тужбу и на бана, тражећи да се овај безобразни великохрватски оврховодитељ казни и као недостојан од службе одстрани. Љубопитљиви смо, како ће се ова ствар завршити — али напомињемо да је настало врло жалосно стање несношљивости у Срему, под овом ером званичних стеклиша.

Угарска није хришћанска држава. Колику моћ имају у Угарској Чивути, најбоље се види из ове вести, што доносе једне престолничке новине: У Вацу је приликом избора изасланика за жупанијску скупштину, полиција по налогу строго забранила мађарској пучкој странци лепити по вароши плакате своје странке, шта више полиција је и по кућама ишла и где год би таке плакате нашла сместа би их уништила. Када су чланови ове странке питали градоначелника, Гараја, на основу чега је наложио полицији, да тако шта ради, рекао је, „**што на вашим плакатама стоји, да желите бранити хришћанство у Угарској, зато вам забрањујемо. То је повреда закона, јер је наперено против равноправних Чивута!**" Дакле, когод би хтео, бранити хришћанство у Угарској, **чинио би против закона**, јер тиме вређа **равноправне Чивуте**. Толико те новине, на што ми можемо само оволико додати, да ако овако у Угарској, и даље устраје, онда ће сваки онај бити строго кажњен ако само спомене да је хришћанин, те тано ће Угарска после своје хиљадугодишње прославе постати изабраном домовином Израиљевих синова, који данас у Угарској и ведре и облаче.

Оцепила се „Хрватска". Поред многе комедије и шале, што се је за скупе народне новце у троједничком сабору одигравала, свакако је најзнаменитија она комедија др. **Томашића, са јабукама.** На име доктор је хтео да као професор, прахтично предочи сабору одношај „**Хрватске**" (!?) према Угарској, са две поле од јабуке. Одједном му испаде из руке она пола јабуке, што претстављаше „Хрватску" — а сав сабор прсну у смеј вичући: **отцепи се „Хрватска„ од Угарске.** Тако се ето играју матора дечурлија сабора, за скупе и мучно стечене народне новце.

Иредентистичка демонстрација. У очи имендана талијанске краљице **Маргарете**, приредили су аустријски Талијани протуаустријску демонстрацију у Горици у једном позоришту. Тог вечера певала је једна певачица у театру погрдне песме против истарских Словенаца, после чега су јој Талијани предали пукет од цвећа маргарете, са талијанским народним врпцама и са талијанском звездом. Сад се води против њих истрага.

Преске парнице „Народних Новини". Словачки лист „Народни Новини" исте су среће као и „Застава" — те сада јављају за нове њене преске парнице, које ће се наскоро одржати. 12. децембра судиће порота у Пешти католичком попу **Ронуалту Зајмусу**, због једног његовог чланка брани га **Јован Милец**. А друга је парница због чланка „Мађаризаторска безобразност" који је написао Изидор Жијак — Самолицки, који је у вацком затвору због других кривица и кога ће бранити познати словачки родољуб др. **Милош Стефановић**. Тако ето пате они, што за свој народ и његова права искрено раде и пишу.

Пештански општински зајам. Општински одбор Будим-Пеште, одлучио је да учини зајам у суми од 2,500.000 форината, обративши се некојим финансиским заводима у самоме месту.

Ухваћен разбојник. Без сумње је целој Шајкашкој познато име **Паје Ћурчића**, који је пре десетак година чинио чуда и покоре особито у тителском срезу. Сада јављају, да га је земунска полиција ухватила, баш када је хтео преко Саве пребећи у Србији. Исти је полицији признао, да је пре 7 година, када је украо коња С. Плавшића из Ковиљ-Сент-Ивава побегао из тителског казненог затвора. Земунска полиција ће истог Ћурчића дотерати у Нови Сад, где ће му новосадски краљевски суд судити за пређашња му недела.

Дуготрајан сан. У Стевенсверту спава нека девојка већ 216 дана и није се од то доба ни један пут пробудила. Иначе је сасвим здрава.

Умро гроф Тафе. У петак у ¾ на 11 часова умро је у Елишау бивши аустријски министар председник гроф Едвард Тафе у 61-ој години живота свога.

Краљевска панорама у Новом Саду. Овде се бави врло лепа географска панорама, где човек за 20 новчића, може да види скоро најлепше пределе у свету. Ова велика и лепа панорама заслужује свачију пажњу, и нико не треба да пропусти прилику а да у њу не оде. Панорама се састоји из најфинијих слика, које су тако вештачке и лепе, да се гледаоцу причињава, да доиста види праве и истинске пределе, шуме, језера, реке, улице па и људе. Од 30. новембра по нов. кал. па до 8. децембра могу се видети

разне партије из Угарске: Пресбург, Будимпешта и Сибенбирг. Од 8. децембра долази на ред; Берлин, Потсдам, Беч, Сант-Суец и т. д. Ми још једном топло препоручујемо ову лепу и вредну панораму, која заслужује да је свако посети и види.

Папина верска толеранција. Колика је верска толеранција код црквеног поглавице свију католика то најлепше сведочи један телеграм, који су многе европске новине донеле, а који говори о папиној одлуци ради прелаза принца Бориса на православље. Папа је принчевом оцу кнезу Кобургу одговорио, да тај прелаз никако не одобрава, па пошто сматра прелаз на православну веру ужасном срамотом, то каже Кобургу, да би боље урадио, да се и престола одрече, него да доживи то понижење, да му син пређе са католичке на православну веру.

Колико је погинуло у Јерменији? За време покоља у Јерменији, погинуло је преко 15.000 душа, не рачунајући оне, који су погинули на лађама. Што се тиче новчане штете, рачунају на 10 милијуна турских лира. Заиста грдан број, што најбоље сведочи, какво је очајно стање било у Јерменији.

Међународни разбојници. Будимпештански казнени сенат имао је 14. о. м., да изрече пресуду на оптужбу, коју је још лане поднео државни тужилац против познатих међународних разбојника и варалица. Било их је из разних земаља, као из Аустрије, Чешке, Босне и т. д. Један је од њих умро у истражном затвору, а остала шесторица, који су због крађе оптужени, одмах су после изречене пресуде отпраћени сваки у своју земљу на даљи поступак. Међутим када је председник једног од разбојника, осудив на тамницу од више година, прогласио за кривца, викнуо је исти, да је то лаж. Председник га на то осуди на 48 сати мрачне тамнице. Када је разбојник још и ту пресуду чуо, скочи преко ограде до стола, зграби гвоздену мотку, што је била као знак „corpus delicti" и хтеде председника ударити. Да није било стражара, он би га ударио по глави.

„Обзор" се баш не шали. У најсмешнијој позитури политичког кепеца, са намрштеним ратоборним челом, пита седма европска велесила „Обзор", ваљда српску краљ. владу: за што до сад нема католички храмова по Србији, за што већ није до сада углављен конкордат између папе и Србије онако, као што је у Црној Гори, за што Србија не плаћа католичког попа и учитеља у Београду — и зашто већ не чини приправе за будућег католичког бискупа у Београду. Пре свега ми не знамо, како „Обзор" сва ова питања може стављати на српску владу, кад нама бар није познато, да је овлаштен у име србијанских католика говорити и њихове интересе заступати — осим ако је „Обзор" можда званичан орган римскога папе. Но и поред свега тога, „Обзор" ће одма знати, за што до данас све то није учинио, ако прочита наш чланак „Да одбијемо подметања", на који нам у истом том броју тобож одговара, а што је према овоме очито, да тај наш чланак није ни прочитао.

Беспримерна злоба. Ко хоће својим очима да се увери, на каке све лудорије може какав усијан велико-хрватски мозак доћи, тај треба да прочита ове две „Обзорове" вести: „Хрвати (Рвати) у Србији" и „Што значи српска застава" које су изашле у 275. бр. „Обзора", и које ћемо ми у идућем броју од речи до речи донети у „Застави".

Трговина.

Нови Сад, 18. новембра. Пшеница прве каквоће 6 ф. 10—15 н. Пшеница средња 6 фор. ——— нов. Пшеница лакша роба 5 ф. 70—80 новч. Наполица 5 фор. 30—50 н. Јечам 4 ф. 20—30 н. Зоб 5 фор. 50—60 нов. Кукуруз у зрну 3 фор. 20—30 н. Маст 68 фор. Сланина сува 64 фор., дебела паљена 64 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 46 н.
„ средњи . . . 44 н.
„ лаки . . . . 40 н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 10—25 ф. по комаду.
Јагњци . ——— ф. по пару.
Овци . . 8—16 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

17. новем. било је 1.99 метара, а 18. новем. било је 1.93 мет.

*

Будимпешта, 28. новембра п. р. (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина).

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 2774 комада, и то: 802 ком. мађарских волова, 901 ком. српских волова; 111 к. српских крава, 579 ком. мађарских крава; 91 ком бивола; 70 ком. бикова; 130 ком. теглећих волова. Накнадног догона није било.

Због локалне мале потребе и пошто је страних купаца мало било, услед тога су цене скочиле са по фор. по мет. цен.

И тако су цене биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 30—33 фор. мет. ц., живе тежине 34 фр. по мет. ц. Волови са паше 27—29 фор. мет. цен. Сеоски волови 20—26 ф. мет. ц. Српски волови 20—30 ф. мет. ц. Краве клане 20—29 фор., живе тежине — фр. по мет. ц. Бикови клани 24—28 фр., живе тежине 35 фр. по мет. ц. Биволи 16—22 ф. по м.ц. живе теж. —·— ф.

Овци. Вашар од 26. нов. п. р. Догон 5057 ком. оваца.

Шкопци су продавани по 20—23 фр. пар; овце јагњенице 17—20 ф. пар.

Најновије вести.

Нова победа антисемита. У Грацу је било пет накнадних избора за општинско веће и сва пет мандата извојевали су антисемите.

Руси у Француској. У Француској вароши Бресту налази се руски адмирал Калагверас са 30 поморских официра. Варош их је одушевљено дочекала и угостила; у њину почаст давано је више свечаности, на којима се руско француско пријатељство славило. Адмирал је брзојавно поздравио председника републике, а начелник града Бреста брзојавно је руском цару изјавио оданост становништва.

Јаван рачун

о беседи са позоришном преставом коју је уз пријатељско суделовање штов. г. Петра Крстоношића из Вел. Кикинде приредила српска маалска младеж дана 21. окт. (2. нов.) 1895. г. у корист своје св. цркве

А) Примање од улазница	— —	56 ф. — н.
Добровољних прилога	— —	41 ф. 20 н.
	Свега	97 ф 20 н
Б) Издавање — — — — —	—	48 ф. 70 н.
	Чист приход	48 ф. 50 н.

уручен је српској црквеној општини.

Добровољни прилога дароваше: По 3 ф. г. Др. Светозар Димитријевић. По 2 фор. преч. г. Милан Жан месни парох. По 1 ф 50 пов. Н. Н. По 1 ф.: преч. г. Трифун Бранковић прота, г. Ф. Шлезингер, Мата Јагић, Мих. Цимерман, Јован Истин, Ванку, Адам Дувалд, Исидор Бокснер, Тома Павловић трг., удова Мешко, Гаја Брашован, Ст. Гавриловић стари, Јоца Павловић трг., Ђока Живановић, М. Стојковић, Сава Игнија, Јован Гајеров, Милан Игнија, Јоца Чинкуловић, Андрија Голуб, Иван Брашован, Милан Голуб, Стеван Стевин, Милан Шубоњић; по 50 нов.: гђца Олга Сифниос срп. нар. учитељица, Јован Бранкован чиновник, Константин Хаџи, Ф. Стојадиновић, Филип Геца, Еђед, Мојсеј Добошан, Адам Рех, Адолф Бленер, Геза Рибер апотекар, Стеван Исток стари, Иса Вукомир, Иван Петровић, др. Миша Шлезингер, Катица Терзић, Ђурађ Теодор, Петар Крстоношић, Петар Балић, Миша Бодпар, Филип Хубауер, Исидор Кисин; по 20 нов.: Ђорђе Арсин.

Изричемо најтоплију хвалу свима прилагачима. Особито хвала нека је г. Петру Крстоношићу, који се нашем позиву одазвао и као писац тог комада играо најглавнију улогу, које је на опште допадање и задовољство свих присутних, преставу увеличао.

У Маали 12. новембра 1895. год.

Одбор.

ОГЛАСИ.

ДАЈЕМ НА ЗНАЊЕ

поштованом становништву да сам ове недеље отворио своју

АПОТЕКУ

у темеринском сокаку бр. 20.

1—2 **Стеван Херцог.**

Требам за мануфактурну трговину два млађа вешта и солидна помоћника, и само такови могу понуде послати.

3—3

Шид. САВА ТУБИЋ.

У овима земљама заштићена законом. 0/1
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46

Schutz-Marke

Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern. St. Jakobs капљице за стомак.

Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и затвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом † и ленгер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеки M Fanta, Prag.

ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Schutz-Marke

Tinct. nervi tonica

проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.

Једино прави са марком крста и ленгера, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења. Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.

Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно. Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опоравлање доста је једна или две флаше по 3 фор.

Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P. Mittelbach Agram, и у др. 55—80

СТЕЧАЈ.

Од 1. јануара 1896. год. потребан је општини Шабачкој, а за варош Шабац (у Србији) лекар.

Варош Шабац има 12.000 становника.

Лекар мора бити доктор целокупног лекарства.

Годишња плата је 2400 динара, с правом на наплату по 1 динар од визите, сиротињу има лечити безплатно.

Они, који би се хтели овог места примити, нека своје пријаве, са потребним документима, пошљу суду општине шабачке до 30. новем. (13. децембра) по новом ове године.

Првенствено право имају Срби, па после остале народности.

Бр. 12.342. Из седнице суда општине шабачке 27. октобра 1895. год. 3 3

Имам вам част јавити, да сам моју

АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ

из Суботице у Нови Сад преселио. Адвокатска канцеларија налази се у кући Браће Поповића.

С поштовањем

1—3 **Др. Стеван Михајловић.**

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

М. ПЕТКОВИЋА

У ИНЂИЈИ 1—3

потребује једног млађег помоћника.

ШПЕЦЕРАЈСКА И ДЕЛИКАТЕСА РАДЊА

ЈОВАНА ПОПОВИЋА

У ПАНЧЕВУ

потребује једног старијег спомоћника и једног шегрта, који могу одма ступити, првенство имају који осим српски и немачки још и мађарски говоре. 1—1

За моју трговину требам гвожђарског

СПОМОЋНИКА

који може одма ступити.

ГЛИГОРИ С. МИЛИЋ

3—3 у Митровици.

ШТО ЛЕЧНИК ПРЕГЛЕДА

и препоручи као средство за враћање здравља — то може сваки болесник слободно да употреби. За 48 година добро су опробани сладови препарати

ЈОВАНА ХОФА.

ЈОВ. ХОФА
здравствено пиво од сладова екстракта
против опште слабости у прсима и стомаку, сушице, малокрвности и неуредне функције органа доњега трупа. Најбоље снажи реконвалесценте после сваке болести.

ЈОВ. ХОФА
бонбона за прса од сладова екстракта
против кашља, промуклости, шлајма нема бољег. Због подражавања ваља пазити на плаву опрему и заштитну марку правих бонбона (слика проналазача).

ЈОВ. ХОФА
здравствена чоколада од слада
врло храни и снажи тело и живце. Врло доброг укуса и нарочито се тамо препоручује где кава дражи.

ЈОВ. ХОФА
концентрирани сладов екстракт
за прсне и плућне болести, против старог кашља, катара гушобоље, шкрофли сигурно средство и врло доброга укуса.

ЈОВАН ХОФ

ц. и кр. дворски лиферант, кр. саски, грчки и румунски дворски лиферант

БЕЧ, I. Bräunerstrasse 8. 5—5

Овде код Д. Коде, Дицгена и Вагнера.

ПРЕПОРУЧУЈЕ И ШАЉЕ НА ЗАХТЕВ

СВОЈ ИЛУСТРОВАНИ ЦИЈЕНИК СЉЕДЕЋЕ РОБЕ:

ПЕТАР НИКОЛИЋ

ЗАГРЕБ

УЛИЦА БРОЈ 7.

I. КАТ.

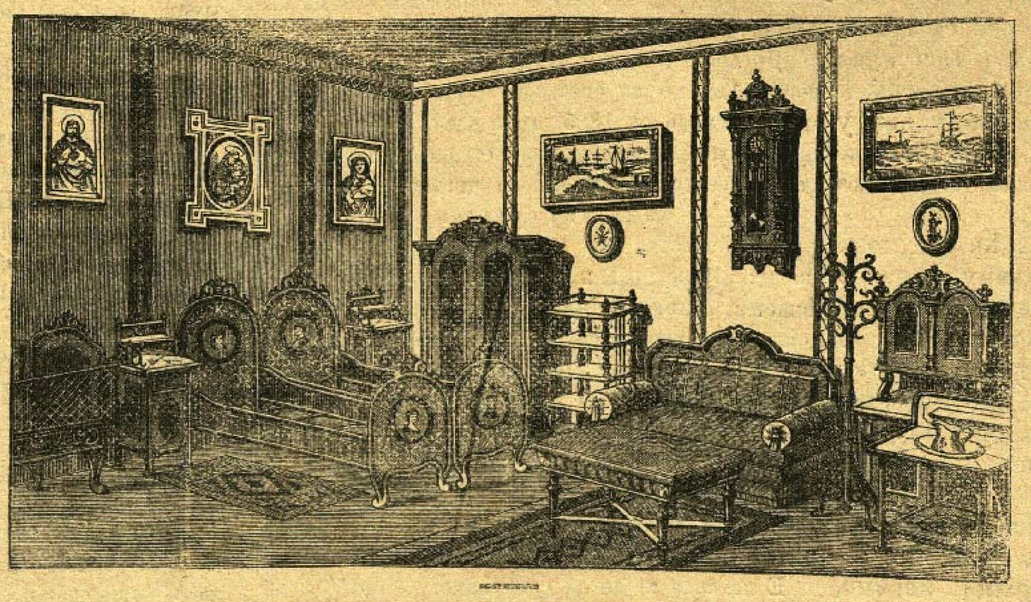

ПОКУЋСТВА:
(Möbel)
дрвеног, гвозденог и тапетираног. Фотеља, столица и канабета.

ЈЕДАЛА
од кина-сребра које је правим сребром посребрено.

СЛИКА:
српски народни и историјски. Светих икона, кандила, крстова и целивајућих икона за цркву.

ОГЛЕДАЛА
у позлаћеним и дрвеним оквирима.

Сатова за зид и будилника.

ЏЕПНИ САТОВА:
златни, сребрени и од Туле за господу и госпође.

Златни и сребрни ланаца за господу и госпође.

Колица за децу.

Шиваћи стројева
систем Сингер, Хове, Велер и Вилсон и најновије са округлим чунком (Ringsschiff).

РОБА ЈЕ БИРАНА ПРВЕ И НАЈБОЉЕ ВРСТЕ

УЗ ГАРАНЦИЈУ.

ЦИЈЕНА УМЈЕРЕНА И СТАЛНА.

РОБА СЕ ДАЈЕ ЗА ГОТОВ НОВАЦ

И МЈЕСЕЧНУ ОДПЛАТУ.

3—

Ценике и прорачуне шаље бадава и франко

ПЕТАР НИКОЛИЋ, ЗАГРЕБ.

Главни уредник: др. Емил Гаврила, За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.